

Stockholm den 21 februari 2020

Naturvårdsverket
Regeringsuppdragsenheten
106 48 Stockholm

Synpunkter på samråd kring uppdrag att utreda behovet av grytanlagsprov med levande grävling

Generella synpunkter

Djurens Rätt, Djurskyddet Sverige, Svenska Djurskyddsföreningen och Naturskyddsföreningen uppskattar att Naturvårdsverket anordnar ett samråd i tidigt skede av utredningsuppdraget.

Sammanfattningsvis anser vi att det medför oacceptabla djurskyddsproblem att använda levande grävlingar vid grytanlagsprov, även om riskerna för fysiska skador på såväl grävlingar som hundar har minskat sedan 1990-talet. Enligt den nuvarande djurskyddslagen (2018:1192) ska djur i fångenskap skyddas mot onödigt lidande och sjukdom och djur som används vid tävling eller prov får inte utsättas för lidande. Med lidande avser lagstiftaren både fysiskt och psykiskt lidande. Grävlingar som upprepat stängs in i konstgrytens kittlar och utsätts för skällande, aggressiva hundar kan förväntas uppleva kraftig stress och därmed psykiskt lidande, även om de är uppfödda i fångenskap, har varit med tidigare och bara används en timme per vecka. Att grävlingarna upplever stress har bekräftats i tidigare studier (3).

Vi ifrågasätter samhällsnyttan med grytanlagsprov med levande grävling. Som konstateras i regeringsuppdragets direktiv är grytjaktens betydelse för bekämpande av smittsamma djursjukdomar bland vilda djur idag liten eller obefintlig, även om frågan utreds igen. Grytjakt för eftersök av trafikskadade grävlingar och rävar förekommer inte alls. Någon statistik för grytjakt vid eftersök av skadeskjutna grävlingar har inte kunnat uppvisas och grytjaktens betydelse för bekämpning av den invasiva arten mårhund måste ses som marginell. Mårhundar jagas idag främst med kula ovan jord eller med hjälp av fällor, enligt Jägareförbundets hemsida (4).

Ytterligare en orsak att behålla grytanlagsprov med levande grävling är grythunduppfödarens önskan att avelsmeritera sina hundar enligt traditionella metoder. Detta är enligt vår mening inte ett tillräckligt starkt skäl att medge undantag från djurskyddslagens krav på skydd mot onödigt lidande. Vi ifrågasätter att avelsarbetet är och fortsättningsvis ska få vara så beroende av just grytanlagsprov med levande grävling. Alternativa metoder för grytanlagsprov måste utvecklas och användning av levande grävling vid dessa prov måste förbjudas.

Då regeringen valt att formulera uppdraget i fyra delfrågor besvarar vi dem här i kronologisk ordning.

1. För- och nackdelar med grytanlagsprov med levande grävling, inklusive hur proven påverkar grävlingarnas välfärd

Vi ser få djurskyddsmässiga fördelar med att behålla levande grävlingar i grytanlagsproven. Under en övergångsperiod kan provresultaten för testade hundar vara tydligare vid användning av etablerade testrutiner, men om alternativa metoder utan levande vilt används systematiskt kommer de snart att få samma erkännande och tydlighet som de gamla. Om användningen av levande grävlingar förbjuds är det viktigt att säkerställa att dagens grävlingar som är uppfödda i fångenskap får en djurvänlig tillvaro, trots att de inte längre har en kommersiell funktion.

Nackdelarna med dagens system är desto fler. Risken att djuren utsätts för upprepat onödigt (psykiskt) lidande har redan belysts. Att grävlingen ser lugn ut, vilket ibland framförs som argument mot att den skulle vara stressad, betyder inte per automatik att den är lugn. Reaktionen kan bero på en passiv stresshantering alternativt det tillstånd som kallas inlärld hjälplöshet när djuret inte kan kontrollera eller undvika en obehaglig situation. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) visade i sin studie 2004 (3) att de grävlingar som används vid träning och testning av grythundar för grytjakt utsätts för stress. Grävlingarnas reaktion visades genom förändringar i hjärtfrekvens, kroppstemperatur, kortisolhalter och beteende. Enligt en annan studie (2) blev grävlingarna klart påverkade av situationen och reagerade olika beroende på hundarnas aggressivitet. Under proven syntes en ökning av kroppstemperaturen vilket skulle kunna vara ett tecken på stress hos grävlingarna. Samma studie visade att medelvärdet för hjärtfrekvensen hos grävlingarna i kitteln under samtliga prov var högre än då grävlingarna var ostörda i hägnet. Detta trots att grävlingarna var relativt inaktiva i kitteln och inte hade mycket plats att röra sig på. Vi menar att dessa studier fortfarande har relevans trots att vissa förhållanden, som att det i provsituationen idag finns ett galler mellan grävling och hund, har ändrats.

Risken för inavel bland grävlingar födda i fångenskap eller infångande av vilda grävlingar för att bredda avelsbasen är också stor. Viljan och intresset att utveckla alternativa metoder för grytanlagstester är minimal så länge levande grävlingar tillåts. Färre hundar kan testas med nuvarande system (ca 50-100 tester/år) än med system utan levande vilt. Utveckling av alternativa metoder skulle även kunna sänka tröskeln för fler hundägare än aktiva jägare att testa sina hundar av grythundras, vilket skulle kunna leda till ett bättre och bredare avelsurval. Dagens begränsade antal tester och användningen av levande grävlingar förhindrar träning av grytjakthundar efter godkänt anlagsprov, medan alternativa system skulle möjliggöra fortsatt träning.

2. Alternativa metoder till att använda levande grävlingar i grytanlagsprov

Trots att grytanlagsprov med levande grävling har ifrågasatts sedan 1980-talet har det gjorts få försök att utveckla alternativa metoder. Detta beror troligtvis på att det saknats incitament för en sådan utveckling så länge användningen av levande grävlingar fortfarande är tillåten. Dagens tekniska utveckling möjliggör dock tillverkning av avancerade fjärrstyrda attrapper som skulle kunna efterlikna en grävlings rörelsemönster, lukt och ljud på ett naturtroget sätt. Då grävlingen i nuvarande system sitter bakom ett galler i en trång kittel har hundarna begränsade möjligheter att se den och bedöma dess rörelser. Dessutom är grävlingen oftast passiv i kitteln. En naturtrogen attrapp torde därmed kunna "lura" de flesta hundar. Möjligheten att standardisera testet skulle också öka. Att sådana system inte har utvecklats tror vi mer beror på hundförarnas konservativa inställning än på hundarnas förmåga att skilja levande djur från välliknande attrapper.

Dock har representanter från grythundsförbundet börjat utveckla en mekanisk grävling, i samband med att nuvarande utredning blev känd. Svenska Grythundklubben har uttryckt att de ser flera fördelar med att använda en robotgrävling istället för en levande grävling. I en artikel i Svensk Jakt 2019 (1) säger klubbens ordförande att fördelar med robot är att man kan anpassa träningen efter hunden, man är inte bunden av att en levande grävling bara får sitta i kitteln i en timme, hunden upplever antagligen ingen skillnad mot en levande grävling och träningen blir mer effektiv när robot används då grävlingens reaktion kan styras till skillnad från en passiv levande grävling. Klubbens ordförande konstaterar också att det inte känns modernt att en grävling lever i

hågn i 10–15 år, blir uppgrävd och skälld på av hundar en timme i veckan. Han frågar sig vad det är för ett liv, ser bara fördelar med användning av robotgrävling och menar att det är framtiden. Vi uppmanar Naturvårdsverket och Jordbruksverket att undersöka hur det gått/går med Svenska Grythundklubbens försök med mekanisk grävling samt undersöka de mekaniska rävarna som utvecklats i Danmark efter att ett förbud mot att använda levande räv i hundträning infördes (5).

Kostnaden att utveckla alternativa metoder är inte ett gångbart argument för att slippa göra det. Grytjakt och grytanlagsprov är inte ett generellt samhällsintresse utan en utpräglad hobbyverksamhet. Liksom vid andra hobbyverksamheter bör utövarna även här bära alla tillhörande kostnader.

3. Tänkbara konsekvenser om det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling

Förutsatt att en rimlig övergångsperiod beslutas (3-5 år) ser vi inga djurskyddsmässigt negativa konsekvenser av ett förbud mot att använda levande grävling. Arbetet med att utveckla alternativa metoder tvingas då ta fart och hundägarnas egen selektion av lämpliga grythundar blir förhoppningsvis mer aktiv än idag. Ytterligare en djurskyddsmässigt positiv konsekvens skulle kunna vara att grytjakten av grävling minskar i omfattning. Det är en för djuret mycket stressande och tidsmässigt utdragen jaktform, som även med en vältränad grythund medför betydligt större lidande för viltet än jakt ovan mark.

4. Regelverket för grytanlagsprov i ett urval av länder där grytjakt förekommer

Detta har vi ingen detaljerad kännedom om, men vi rekommenderar en granskning av rutinerna i Danmark där grytanlagsprov med levande vilt är förbjudet sedan 2016. Tidningen Jakt och Jägare rapporterade hösten 2019 om att en fjärrstyrd rävrobot används i Danmark för träning av grythundar i konstgryt (5).

Svenska Djurskyddsföreningen
Johan Beck-Friis
Generalsekreterare

Djurens Rätt
Linda Björklund
Sakkunnig

Djurskyddet Sverige
Emma Brunberg
Sakkunnig

Naturskyddsföreningen
Isak Isaksson
Sakkunnig jakt- och viltförvaltning

Referenser

1. Gadolin M. Robot kan ersätta levande grävling, Svensk Jakt, 26 augusti 2019.
2. Karlsson L. Människovana grävlingar som testdjur för grythundar. En studie om hur grävlingars beteende och fysiologi påverkas av hundars aggressivitet. Magisteruppsats från Grundskolläraryrket 2003, Linköpings universitet, 2003.
3. Shultz K, Ågren E & Mörner T. Fysiologiska reaktioner och beteende hos grävlingar i grytanlagsprov och i andra situationer. Rapport, SVA, 2004.
4. Svenska Jägareförbundet. Förvaltning Mårdhund, hemsida, senast ändrad 2019-04-12: jagareforbundet.se/vilt/invasiva-frammande-arter/Mardhundsprojektet/forvaltning/,
5. Sönnergren L. Grythundar tränas med rävrobot, Jakt och Jägare, 21 oktober 2019.